

Zobna kréma

KALODONT

Ustna voda 40

Vojni spomenik v Bistrici v Rožu.

Spisal J. Krassnigg, Svetnavas.

Kakor že poročano, blagoslovilo se je na hinkoštni ponedelk na zgodovinskem kraju, kjer se je na Koroskem najkrvavejši dogodek l. 1813 naša francoskih bojev odigral, novo zastavo bojnega društva Bistrica-Sveče. Ob tej priložnosti hočemo objaviti par vrstic o junaških bojih leta 1813.

Grozoviti poraz, ki ga je Napoleon po zimi l. 1812 v Rusiji doživel, omejil je le za kratek čas njegov pogum. Ko je prišel nazaj na Francosko, pričel je velikansko oboroževanje, da bi zopet vojsko na vse strani, zlasti pa proti Nemčiji in Avstriji, pričel. V neverjetno kratkem času treh mesecev vstvaril si je novo, mogočno armado. Tudi podkralj Evgen, ki se je do srede februarja 1813 na Poljskem držal, zbral je polagoma 50.000 vojakov. Pred par desetletji še so se spominjali stari Korošci italijanskih in francoskih oficirjev, ki so se ranjeni in raztrgani skozi našo domovino v Italijo vračali. Kdo bi si mislil, da se bodejo v par mesecih zopet kot neizprosni sovražniki vrnili!

Vse se je oboroževalo za novi boj z koroškimi tiranom. Avstrija se je pridružila že združenim državam Rusija, Anglija, Norveška, Nemčija, Prusija itd. Le Baden, Würtemberg, Bavarska in Saška so ostali pri Napoleonu. Ta je pri pogajanjih še cesarja Franca in ministra Metternicha zasramoval. Zidal je na svojo srečo in tako mu je 12. avgusta 1813 Avstrija napovedala vojsko.

Na Koroskem se je zapovedalo že v jeseni 1812 splošno rekrutiranje. Zlasti se je izpopolnilo tu 9. lovski bataljon in deželno brambo. Celovec ni imel vojaštva. Zgornja Koroška do Bistrice v Rožu spadala je k napoleonski provinci Ilirija. Še danes stoji v Svečah takratna obojerna in mitnična hiša (Maut- und Grenzhaus). Kratko pred proglašenjem vojske se je v Celovcu šele ustanovilo malo garnizijo; od Francozov razrušene šance se je zopet ponovilo, na Ljubelju se je napravilo utrdbe in v Bistrici šance. Pri temu delu so prebivalci z veseljem pomagali. V Celovcu se je ustanovilo zalogo (Verpflegedepot), magacine in bolnišnice. Kratko rečeno, dežela se je oboroževala proti Iliriji in Italiji. Komandant vojaštva je bil feldcajmojster Hiller. Zapovedoval je skupaj čez 32.000 mož in 120 kanonov. Glavni tabor je bil v Celovcu.

Podkralj Ilirije in Italije, Evgen Braucharnais, sin Napoleona in eden njegovih najboljših vodij, prihajal je iz Italije čez Ljubljano in Pontafel s 53.000 mož in 140 kanoni. V Beljaku vprižarjali so Francozi 15. avgusta (rojstni dan Napoleona) še prav velike slavnosti. General Hiller imel je nalogo, da zabrani Francozom prekoračenje Drave in pot v Celovec. Njegovi vojaki so šli do Beljaki in so pogumno sčistili deželo od Rožeka do Beljaka, pregnali Francoze tudi iz mesta Beljaka (21., 22. in 23. avgusta) in premagali sovražnika; pri temu je bil oberst Lantz smrtno ranjen. Tudi pri Rožeku je prišlo do hudih bojev. A ko je glavna armada Evgena prihajala in je stalo mesto Beljak v plamenih, odšla je slabotna avstrijska posadka proti Celovcu. Francozi so prodirali tudi od južne strani proti Celovcu. Na Ljubelju (Loibl) pa je pričakoval francosko brigado junak, katerega ime je z zlatimi črkami v zgodovino dežele vpisano: hauptman Moll 9. lovskega bataljona s komaj 90 do smrti pogumnih mož. Ti junaki vrgli so 1.500 Francozov s težkimi izgubami nazaj in je pri temu tudi neki francoski oberst padel. Pri mrtvih Francozih našlo se je natančni popis ljubeljskega pаса in vseh poti čez Karavanke (Korošica, Oslica, Baba, Stou itd.); izdajalec za Francoze je bil takratni župan v Trziču. Neki stari možakar iz Sel,

ki je svoj čas kot deček na Vakouniku živino svojega očeta pasil, pravil mi je, da so v noči onega zgodovinskega dne Francozi mož za možom skozi cele ure mirno in tiho mimo njegove kočee korakali. Bojevnikom na Ljubelju prišel je oberst Baumgarten na pomoč; tako so zamogli francosko brigado daleč na Kranjsko zasledovati; celo iz mesta Kranj so Francoze pregnali. To je bilo 27. avgusta 1813.

Obenem so vrgli sovražnika v Bistrici z velikimi izgubami nazaj. Tam so bile napravljene šance od desnega dravskega brega pa do Mačahergupfa. Mala četa 5000 mož z 8 kanoni pod gm. Vescey stala je tukaj mnogostevilnemu sovražniku nasproti. V boju pri Bistrici so od avstrijske strani sodelovali: infant. regiment Reisky št. 10, inf. regiment Chasteler št. 27 (sedanji Belgijci), lovski bataljon št. 9 in Merveldt-ulanci št. 1 ter grenadirski bataljon Chimani.

Podkralj Evgen se je odločil, da napade z vso močjo in od vseh strani utrdbe pri Bistrici. V fronti od Rožeka doli, na „flanke“ čez steze in mostičke, prihajalo je 50.000 mož Francozov proti mali četi domačih bojevnikov. Celo kanone so vlekli čez hribe in še danes se pravi, da so pozneje v plavem Bodener-jezeru svoje kanone potopili. Dne 6. septembra se je z veliko vneto pričel naskok na Bistrico. V krvi, povzročni od francoskih kanonov, so se kopali naši pogumni vojaki. Podkralj sam je bil pripeljal čez Kočno eno brigado in en italijanski bataljon gardnih lovcev. Pot mu je kazal neki posestnik iz Jesenic. Od vseh gora se je grozilo posadki v Bistrici; ali vojaki so se branili kakor levi. Vsaka posamezna hiša, vsak grič se je branilo z zaničevanjem smrti. Vkljub temu, da so bili Francozi šestkrat tako močni, so bili iz vasi vrženi. Pomnoženi so prišli nazaj in so že ogrozili linijo za nazadovanje čez Svetnovas k mostu v Hollenburgu. Najhujši boj je divjal okoli utrjene grada in okoli križeve cerkve, ki je bila z reduto z gradom vezana. Še danes se vidi v cerkvi sledove francoskih krogelj. Potoki krvi so tekli na tem kraju, na katerem se nahaja danes skromni spomenik, katerega je pustila postaviti svoj čas grofica Notburga Egger.

Od lovcev dolgo držani grad je pričel goreti; mnogo naših vojakov je našlo smrt v plamenih; dim in ogenj sta onemogočila nadaljno branitev. Mali ostanek pogumnih vojakov se je moral nasprotniku udati. Artiljerija je morala šance izprazniti, da reši kanone. Grozovito so se borili okoli kamenitega mostu; mož proti možu so se tam morili, dokler ni bil trčen v varstvu. Odhod Avstrijev proti Svetnvasi je bil divji boj in stotero mrtičev je ležalo na trati. V Pasjvasi in St. Janžu je zdvijal boj še enkrat; tu sta padla tudi dva visoka francoska oficirja. General Hiller je poslal še dva bataljona grenadirjev na pomoč. Z njih pomočjo se je Francoze vstavilo. Noč je končala boj. Ob 10. uri zvečer so se vstavili Avstriji v redu pri Svetnvasi. Izgubili so na mrtvih, ranjenih in vjetih 838 mož. Sovražnikove izgube pa so bile še enkrat tako velike.

Drugi dan, dne 19. septembra, šel je general Vescey s pomožnimi četami čez Hollenburški most in je vrgel Francoze nazaj; ulanci so jih zasledovali do Bistrice. Francozi so bežali čez Pliberk, Bodental na sedlo na Vrtači in čez Bistrico proti Beljaku. Kmalu je bil večji del Koroške od sovražnika čist in 20. septembra so imeli Francozi le še mali del Koroške, od Arnoldsteina pa do Pontafela, v svoji roki. General Hiller se je preselil z glavnim taborjem v Beljak in od tam je pregnal Francoze kmalu popolnoma čez meje koroške domovine . . .

Boji na Ljubelju in v Bistrici so za nas častni kapitel v zgodovini borbe za svobodo iz leta 1813. Cela vrsta epizod in spominov iz teh bojev živi še v koroškem ljudstvu. Grabne, vale in šance se deloma še danes vidi; zelena trata krije danes ono zemljo, ki je bila s krvjo obilita in pod katero počivajo danes kosti prijateljev in sovražnikov. V Bistrici stoji železni križ in gleda daleč na bojišče. A slab in star je postal in treba bi ga bilo s primernim spomenikom nadomestiti. Stoletnica bi bila zato najboljša priložnost. Bojno društvo v Bistrici je že sestavilo odbor, da s za ta spomenik briga. Upamo, da bode javnost kaj žrtvovala. Darila za ta spomenik sprejemajo občinski urad v Bi-

strici v Rožni dolini in blagajnik odbora g. E. Pfeifer, knjigovodja v Bistrici.

SUKNA in modno blago za gospode in gospe priporočila izvozna hiša 140

ZEFIRE

Prokop Skorkovsky in sin v Humpolcu na Češkem.

Vzorci na zahtevo franko. Zelo zmerne cene. Na željo hočem dati takoj izgotoviti gospodske obleke.

V Krapina-Toplice prišel se je zdravil Nj. Ekselencen gosp. Eogeinje Letica, metropolit v Sarajevi.

Loterijske številke.

Gradec, dne 8. junija: 1, 49, 34, 52, 47.
Trst, dne 15. junija: 55, 25, 59, 13, 63.

Dobre službe za potovalce 517

za razprodajanje predmetov, ki se rabijo pri vsakem živinorejcu, proti visoki proviziji ali mesečni službi 200-300 K. Daljša pojasnila se dobijo (za katera se naj pošlje 40 vin. v znakmah) pri „Glavni zastop“ trg Lemberg, Smarje pri Jelšah.

Več lepih malih in velikih

posestev 514

imam zmiraj na prodaj, posebno pa dve lepi mali posestvi z zidanimi hrami, gospodarskimi poslopji v Trojškem trgu v Slov. gor. pod zelo ugodnimi plačilnimi pogoji. Nadalje imam pri Sv. Barbari pri Vurnbergu prav dobro idočo gostilno, katera ima 2 zidana hrama, gospodarsko poslopje, njive, sadonosnik in gorice. Posebno priporočam takim, kateri imajo veselje do gostilne in kramarije. Vpraša se naj pri posestniku Franz Schütz, pošta Sv. Lenart v Slov. gor.

Posestvo 520

v ravnem, pri cerkvi, soli in blizu železnice, se prodaja z vsem zidanim gospodarskim poslopjem, kak stoji in leži, z živino in svinje z vsem pod lahkim plačilom za 9000 kron. K posestvu je zidana hiša, njiva, travnik, vinograd, ter log, meri skupaj 7 jhobv. 2 posestvo meri 6 jh, hiša, hlev, vrt, njive, travnik, vse pri cesti, lep vinograd, je cena 10.000 kron, obe pri Poljčanah. Več pove Janez Svagan št. 6, Studenica pri Poljčanah.

Špeciarno posestvo

za prodaj, meri okoli 18 arlov, njive, travniki in gozdi, eno uro hoda od Maribora, pol ure od kolodvoza Hoče; posestvo je sposobno za gošpoda in tudi za kmeta, posebno kdor se hoče pečati z mlekom, ker je dovolj krme pri hrami; tudi drv in stelje je dovolj; kdor želi to posestvo kupiti, naj se zgleda pri posestniku Anton Logaritsch pri Sv. Miklavžu, pošta Hoče, 510

Pridna prodajalka

katera zna dobro računati in tudi malo delo v pisarni razume, se takoj sprejme. — Poudrbe na gosp.

Joh. Strasschill iztoč žganja v Ptuj.

Dekle za vse

ki zna tudi nekaj kuhati, je s 1. julijem sprejme. Plača 16 kron. Ferd. Stross v Ptuj.

Rokodelci pozor! 511

Krojci, čevljarji, slikarji, mi-zarji itd., kateri si iščejo prostor za novo ustanovitev njihovega rokodelstva, naj se na zelo prometni kraj Pragersko poleg kolodvoza in nemške šole naselijo, ker le tam bodo našli najboljši zaslužek ali eksistenco. Na Pragerskem je več lepih novih hiš z vrta, pa tudi stavnih prostorov pod lahkimi plačilnimi pogoji za prodati. Tudi za penzioniste, privatne osebe in druge obrtnike je ta kraj zelo pri-poročljiv, ker tukaj je zelo lepo, živče poceni in zaslužek pa višji kak po drugod. Zatorej si lahko vsaki hišo ali stavnih prostor kupi. Natančneje od F. Petelin, Zg. Poljskava pri Pragerskem.

Ženitna ponudba.

Mladi in trezen fant, star 26 let, se želi seznaniti z mladim dekletom. Na premoženje se ne ozira. Pisna prošnja ako mogoče s sliko, pod naslovom J. T., Judentorf 50 II, P. Seegraben b. Leoben. 518

Pridni močni 512

hlapec se takoj sprejme pri gospodu Jos. Oraj. Ptuj.

Dober mošt

jabolčni in hrušovi, liter od 22-26 vin. je na prodaj, vsaka množina, po povzetju. Vzorci so na razpolago.

Franz Kaučič v Studenicah pri Poljčanah. 495

12.000 flanelnih odev 519

pri nekem požaru rešenih, z malimi skoraj nevidnimi madeži od vode, sivo meliranih z lepo pisano borduro, ca 180 cm dolgih, prodam po K 150 za en kòs.

Odeje iz ovčje voljne, barva, kakor kamelna dlaka, en kos K 250. Pošilja se po povzetju, pri najmanj 6 kòsov franko. 503

Josef Mikota, Königinhof a. d. Elbe.

Neprijetne lasi

v obrazu, na rokah, odpravi tekem 5 minut

dra. A. RIX „Haarentferner“

Neškodljivi, sigurni uspeh. Ena doza zadostuje. Razpošiljatev strogo diskretna. 454

Nos. dr. A. RIX laborat. DUNAJ, IX., Berggasse 17/K.